

INGRID ZIJLSTRA
CATHY VAN TUIJL

LECTORAAT GEDRAG- EN
LEERPROBLEMEN

OPZET KENNISLUNCH

- Korte uitleg onderzoeksproject ‘Leren van Spel’
- Rijke speel-leersituatie
- Werken en leren in een Professionele LeerGemeenschap (PLG)
- Ervaringen van werken in een PLG

ONDERZOEKSPROJECT 'LEREN VAN SPEL'

1 februari 2017 – 1 februari 2019

LEREN VAN SPEL: BETROKKEN HOGESCHOLEN & UNIVERSITEITEN

Windesheim Zwolle/Flevoland

NHL Stenden Groningen

Saxion

Stenden
hogeschool

Windesheim
Flevoland

Universiteit Utrecht

Vrije Universiteit Amsterdam

 SAXION

Vriezenveen - Westerhaar

Vriezenveen - Westerhaar

Lelystad

Lelystad

Almere

Almere

Steenwijk

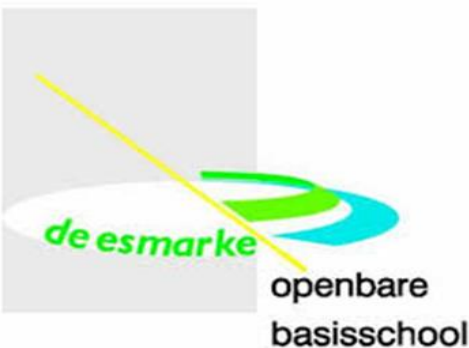

openbaar basisonderwijs leeuwarden

Leeuwarden

Enschede

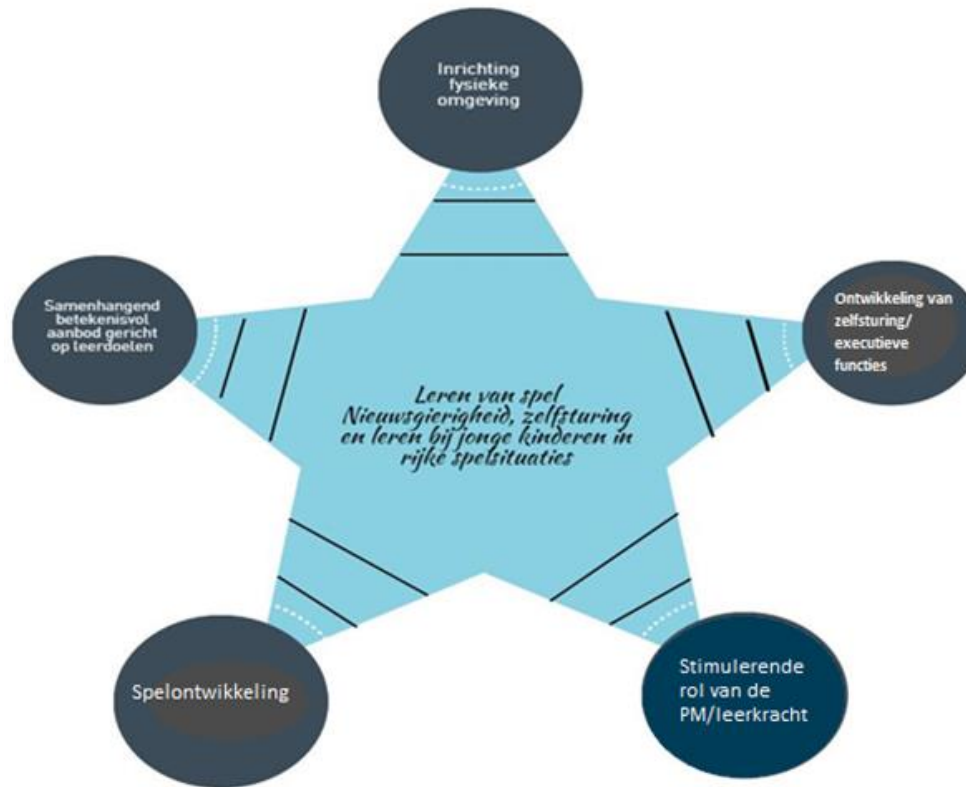

DOEL VAN HET ONDERZOEKPROJECT

Professionals in de kinderopvang en (de onderbouw van) de basisschool leren hoe zij samen rijke speelleersituaties kunnen ontwerpen, uitvoeren en evalueren.

RIJKE SPEEL-LEERSITUATIE

Doelen op het gebied van taal, rekenen en zelfsturing (executieve functies);

- Materiële kenmerken benutten en doelbewust inzetten;
- Verhogen van betrokkenheid van spel;
- Begeleiding door de professional.

Begeleid spel is belangrijk om o.a. de zelfsturing bij jonge kinderen te helpen ontwikkelen (Slot, Mulder & Leseman, 2014; Kelly & Hammond, 2015).

Betrokkenheid is een indicator dat er geleerd wordt (Laevers, 2016)

Betrokkenheid kun je oproepen:

- Exploratiedrang
- Zone van naaste ontwikkeling

Hoge betrokkenheid:

Aandacht en focus bij de materialen/handeling
Persistentie / volhouden
Intense waarnemingen

SAMEN RIJKE SPEEL-LEERSITUATIES ONTWERPEN IN EEN PROFESSIONELE LEERGEMEENSCHAP (PLG)

- **PLG is een gemeenschap van (onderwijs)professionals die vanuit een kritische houding en een gedeelde visie samen onderwijs vormgeven, evalueren en verbeteren (DuFour, DuFour, Eaker, & Many, 2016);**
 - **Doelgerichte samenwerking;**
 - **Gericht op het leren (van leerlingen én van elkaar).**
-

ZES KENMERKEN VAN EEN PLG

(DUFOR, DUFOR, EAKER & MANY, 2016, P.9)

- 1. Focus op leren van de leerling;**
 - 2. Een samenleercultuur, gericht op leren door iedereen;**
 - 3. Gezamenlijk onderzoek naar de beste praktijkvoorbeelden en naar de eigen praktijksituatie;**
 - 4. Actiegericht: leren door te doen;**
 - 5. Een voortdurend streven naar verbetering;**
 - 6. Resultaatgericht.**
-

PLG IN 'LEREN VAN SPEL'

- PLG's bestaan uit leerkrachten van groep 1,2,3, soms samen met professionals uit de kinderopvang/psz, met directielid en een PLG-begeleider /onderzoeker;
- Voor jonge kinderen van 3 tot en met 7 jaar;
- Professionals ontwerpen samen rijke speel-leersituaties vanuit doelen op het gebied van taal, rekenen en zelfsturing (EF);
- Tijdens PLG-bijeenkomsten: ontwerpen, evalueren, ervaringen uitwisselen, opbrengsten delen (foto's, film, mate van spelbetrokkenheid), ontwerp bijstellen en borgen (*schema volgende dia*);
- Na elke PLG-bijeenkomst: concrete acties uitvoeren in de eigen groep vanuit het (bijgestelde) ontwerp.

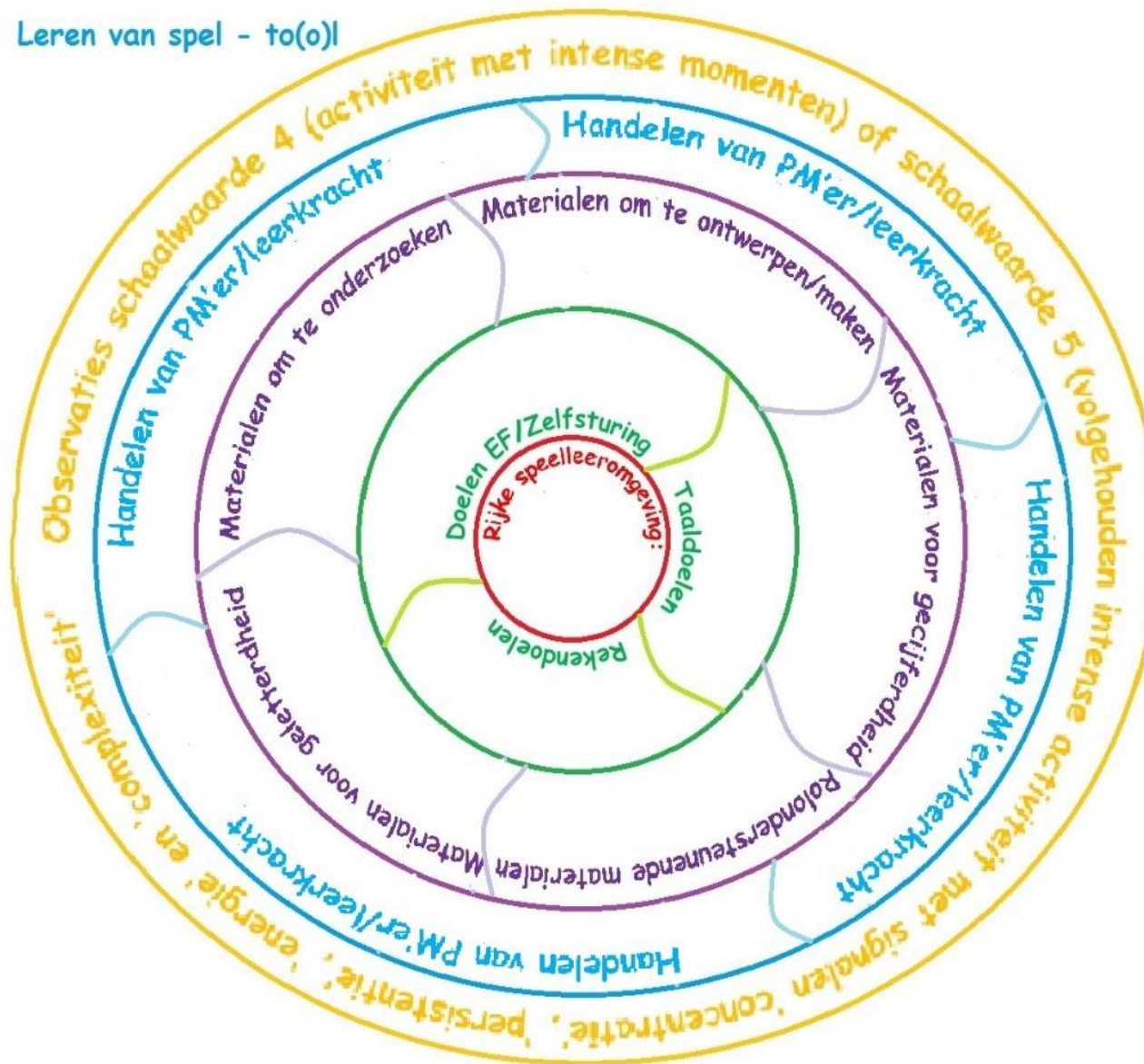

Drie PLG-bijeenkomsten vormen een cyclus rond één rijke speel-leersituatie.

ONTWERPTOOL 'LEREN VAN SPEL'

Leren van spel - to(o)

PLG-Cyclus nummer	○ 1 ○ 2 ○ 3	PLG-locatie	
PLG-deelnemers		Gekozen thema of thema's komende periode	

Doelen in deze cyclus

Nummer de doelen zodat je er naar kunt verwijzen in onderstaande planning

Groep	A. Doelen EF/Zelfsturing	B. Rekendoelen	C. Taaldoelen	D. Overige doelen
	1. 2. 3.	1. 2. 3.	1. 2. 3	1. 2. 3.
	3.			

Planning op hoofdlijnen per groep

Bijeenkomst 1					Bijeenkomst 2	Bijeenkomst 3
Planning van groep				Uitvoering	Check en bijstelling	Evaluatie
Doelen nr.	Activiteiten rijke speelleeromgeving	Materialen	Handelen van pm'er / leerkracht	Wie doet wat wanneer?	Onder andere Observaties betrokkenheid (Schaalwaarde 4-5)	Reflectie m.b.v. videofragmenten, bewijslasten en observaties

ENKELE VOORBEELDEN VAN ONTWORPEN RIJKE SPEEL-LEERSITUATIES

- Het griezelbos met Gruffalo (Kinderboekenweek '17)
- De supermarkt
- De dierenartspraktijk
- Het tuincentrum
- De camping met ijssalon
- Ruimtevaart
- De bouwmarkt
- Het dino-museum
- De boerderij

TUINCENTRUM GROEP 1/2

Winkeljasje
voor de
kassa-
medewer-
ker

Klant is
'oude
meneer'
met een
bril

'echt' geld

Het planten en verzorgen
van de moestuintjes

Twee telefoons om elkaar te bellen

Helm om in je rol te blijven

Een tegelpad maken aan de hand van een voorbeeldpatroon

Echte kassa met 'echt' geld

Tuincentrum gr. 1/2

DEEL VAN TUINCENTRUM GROEP 3 (EERSTE ONTWERP)

Na evaluatie van het ontwerp (PLG-2) zijn kaartjes met namen van bloemen en planten toegevoegd én een schoolbord met de openingstijden

DE SUPERMARKT

Speellokaal voor
groepen 3

- Veel echte materialen
- Attributen voor rolverdeling
- Folders, weegschaal, prijzen,
- Samen (verder) inrichten
- Belevingswereld

SUCCEFACTOREN VAN EEN PLG

(LECLERC ET AL., 2012; SCHENKE & HEEMSKERK, 2016)

1. Tijd maken en krijgen voor geplande en gestructureerde bijeenkomsten

2. Gedeelde visie met heldere verwachtingen en prioriteiten

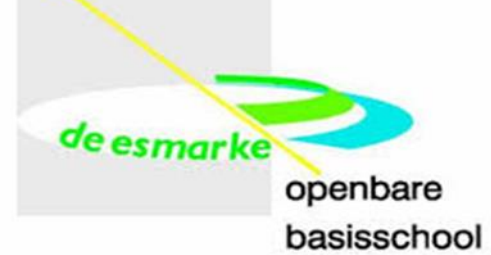
3. Aanwezigheid directielid voor het leiden van de bijeenkomst ('Support & Follow-up')

4. Betrokkenheid van leerkrachten bij besluitvorming door directielid

5. Aanmoediging en stimulerende rol van een directielid en een PLG-begeleider / onderzoeker

ERVARINGEN LEERKRACHTEN

OBS 'ESMARKE' TE ENSCHEDE

- Zeven PLG-deelnemers: zes leerkrachten groep 1 , 2 en 3 en de ib'er /adjunct - directeur.
- PLG-deelnemers zijn overwegend positief over gedeelde visie, ondersteuning, betrokkenheid en aanmoediging (punten 2 tot en met 5 van 'succesfactoren'):
 - ✓ Prettig om samen speelleersituaties te ontwerpen én te evalueren, ook in het kader van een doorgaande leerlijn;
 - ✓ De PLG biedt meer ruimte voor overleg, voor het delen van ervaringen, maar ook om elkaar aan te spreken op afspraken;
 - ✓ Door een sfeer van vertrouwen en openheid kan (kritische) feedback worden gegeven, inhoudelijke diepgang worden gecreëerd en motivatie en betrokkenheid worden vergroot;
 - ✓ De ib'er / adjunct-directeur speelt een faciliterende, stimulerende en ondersteunende rol;
 - ✓ De PLG-begeleider/onderzoeker zorgt voor input, inspiratie en verdieping..

ERVARINGEN LEERKRACHTEN

OBS 'ESMARKE' TE ENSCHEDE

Minder positief over factor 'tijd' (punt 1 van 'succesfactoren'):

- ✓ Niet alle leerkrachten kunnen bij elke PLG-bijeenkomst aanwezig zijn (leerkrachten werken parttime);
- ✓ De PLG-bijeenkomsten verlopen volgens een cyclus . Alle negen bijeenkomsten zijn voor aanvang schooljaar vastgelegd. Prettig, maar soms zijn de PLG-deelnemers (en leerlingen) eerder toe aan een nieuwe speelleersituatie (= nieuwe cyclus);
- ✓ PLG-bijeenkomsten en voor-en nabereiding vinden plaats na schooltijd. Soms kunnen de leerkrachten onvoldoende tijd hiervoor vrijmaken.

WAT HEBBEN ZE GELEERD?

- Meerwaarde van samen ontwerpen van rijke speel-leersituaties (inhoudelijk en praktisch). Ze leren van elkaar en zijn trots op hun ontworpen speel-leersituaties;
- Echte materialen en attributen zorgen voor meer betrokkenheid in spel en stimuleren zelfsturing (echte kassa, winkeljas, mandje, helm, planten);
- Belang van samen (verder) inrichten met leerlingen;
- Rijke speel-leersituatie lokt rollenspel uit. Meisjes en jongens spelen meer samen;
- Belang introductie nieuw thema : bijv. bezoek tuincentrum, film;
- Belang van spelend leren in de onderbouw (groep 1 t/m 3).

MIJN ERVARINGEN ALS PLG-BEGELEIDER

- Belang deelname directielid in PLG: draagvlak, enthousiasme, verbinden, organiseren, faciliteren;
- Belang dat leerkrachten gefaciliteerd worden;
- Belang van stimulerende en faciliterende rol PLG-begeleider;
- Meerwaarde van samen evalueren door het delen van opbrengsten (foto's, filmpjes);
- In ontwerp: eerst vooral ideeën, materialen voor inrichting. Langzamerhand meer aandacht voor doelen, spelbetrokkenheid en spelbegeleiding;
- Leerkrachten van de onderbouw vinden het gemakkelijker om vakoverstijgend te denken en om doelgericht spelend leren te stimuleren;
- Meerwaarde als de leerkracht meespeelt en open vragen stelt. Leerlingen vragen hier ook om.

AFRONDING

Onderzoek bevindt zich in afrondende fase:

- Eindverslag, disseminatiekit;
- Terugkoppelen van resultaten naar scholen, peuterspeelzalen en kinderopvang;
- Rijke speel-leersituaties worden verzameld in een ideeënboek;
- Zie verder de website <https://lerenvanspel.nl/>

VRAGEN?

Bedankt voor uw aandacht!

